

จากกระแสน้ำใช้ถึงน้ำใจคน

ระพี สาคริก

ท่ามกลางกระแสสังคมไทยยุคปัจจุบันซึ่งปรากฏชัดว่า **คนส่วนใหญ่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้** โดยที่สะท้อนให้เห็นภาพของการมุ่งเกาะสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก ตั้งแต่เกาะคนอื่น เกาะอำนาจตำแหน่ง รวมทั้งเกาะสิ่งซึ่งตัวเองเชื่อว่าเป็นศักดิ์สิทธิ์ ที่ปรากฏอย่างหลากหลาย

ในสภาพดังกล่าว จะมีการกำหนดตัวเองเป็นธรรมชาติ ให้มองสิ่งอื่นเป็นนามธรรมและรูปธรรมเป็นคนละส่วน ยังมีโอกาสสัมผัสกับสื่อที่ลึกซึ้งก็มีการเรียกร้องออกเองว่า **ทำไมไม่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมให้ชัด ๆ** ทั้ง ๆ ที่ว่าสิ่งซึ่งเป็นรูปธรรมหากเป็นของจริง ย่อมต้องกำหนดขึ้นโดยแต่ละคนอย่างอิสระ

การนำเอาประเด็นน้ำใจมาเชื่อมโยงถึงน้ำใจคน จึงน่าจะถือเป็นสิ่งที่ทลายต่อการพัฒนารากฐานการเรียนรู้ แทนที่จะควมปฏิเสธเสียก่อนว่า **ทุกอย่างไม่เห็นรู้เรื่องเลย** สำหรับบุคคลผู้ซึ่งเชื่อว่า ตนเองยังพอมีค่าแห่งความหวังหลงเหลืออยู่ในสังคมบ้างไม่มากก็น้อย

แนวโน้มของการแก้ปัญหาการขาดแคลนนํ้า ซึ่งมุ่งสู่ด้านรูปแบบหรือด้านพิธีการมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเน้นออกกฎระเบียบเพื่อนำไปสู่การใช้อำนาจเพิ่มขึ้นก็ดี หรือการก่อตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่เพื่อหวังใช้แก้ปัญหาซึ่งคิดว่าน่าจะมีผลจริงจังยิ่งขึ้นก็ดี หากมองได้ลึกถึงระดับหนึ่งจะพบว่า จริง ๆ แล้วก็คือ **ภาวะยึดติดอยู่กับรูปแบบอันเป็นเพียงเปลือกนอก** ซึ่งยิ่งกระทำไปก็ยิ่งมีแนวโน้มมุ่งสู่ภาวะสูญเสียยิ่งขึ้นเป็นธรรมชาติ เนื่องจากการสร้างระบบปิดกั้นน้ำใจคน อันควรเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันให้เหือดหายลึกซึ้งลงไปอีก

ในช่วงหลัง ๆ นี้ หลายคนคงมีโอกาสมสัมผัสกับกระแสจากสื่อที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์บ่อยขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเรื่องที่ว่า **ที่นั่นก็กำลังขาดน้ำใช้ ที่นี้ก็น่าเป็นห่วงว่าน้ำใช้จะหมด และที่โน่นก็กำลังวิกฤตกังวลว่า การขาดน้ำใช้จะมีสภาพรุนแรงยิ่งขึ้น**

ผู้เขียนได้สัมผัสกระแสดังกล่าวครั้งใด ก็อดไม่ได้ที่จะนำมาคิดวิเคราะห์หาเหตุแห่งปัญหาให้ลึกซึ้งที่สุด เท่าที่สติปัญญาตนเองพึงกระทำได้ในแต่ละช่วง เมื่อคิดครั้งใดก็ทำให้มองเห็นภาพชัดเจนว่า **เพราะคนซึ่งมีการอยู่ร่วมกันเป็นธรรมชาติ แล้งน้ำใจต่อกันมากขึ้น จึงทำให้สภาพที่เป็นจริงของน้ำใช้ เปลี่ยนแปลงมาจนถึงจุดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรุนแรงยิ่งขึ้น**

หัวข้อเรื่อง **จากกระแสน้ำใช้ถึงน้ำใจคน** ซึ่งมีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาด้วยความรู้สึกที่ทลายตัวเอง หลายคนซึ่งปล่อยชีวิตให้หลงระเริงไปกับสิ่งภายนอกเพียงวันหนึ่ง ๆ อาจมองไม่ออก คงต้องสงสัยว่า **น้ำใช้กับน้ำใจคน มันไม่เกี่ยวข้องอะไรกันด้วย** ใช่แล้ว หากเข้าใจถึงธรรมชาติของคนก็คงยอมรับว่า **ลงเข้าใจอย่างไรคงไม่มีใครอื่นจะไปเปลี่ยนแปลงได้** เพราะของแท้ย่อมอยู่ที่ตัวเอง

บุคคลใดเข้าถึงยอมไม่นำเอาบุคลิกเฉพาะซึ่งอยู่ที่คนอื่นมาตีใจให้มันเป็นบ่วงแห่งกรรมล่อชีวิตตัวเองไว้เป็นแน่ หากพร้อมที่จะเข้าใจและให้โอกาสเพื่อการเรียนรู้จากผลแห่งการกระทำของแต่ละคนอย่างอิสระ และรู้สึกได้ว่า ย่อมมีคณกลุ่มหนึ่งซึ่งรู้ได้เข้าถึงได้แล้ว ซึ่งมีธรรมชาติที่ตระหนักได้ว่า **ปัญหาขาดแคลนนํ้าใช้เป็นสิ่งเกิดขึ้นจากคนผู้ซึ่งรากฐานชีวิตตนเองถูกกำหนดให้มีพฤติกรรมทำลายธรรมชาติไว้แต่อดีต**

แม้มองเพียงภาพพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีสังคมไทยเป็นกรอบ ก็ยังเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า ในอดีตที่ผ่านมา มีกระแสแนวความคิดความเชื่อที่ปรากฏออกมาอย่างต่อเนื่องว่า **จะคือ อมปากเสียก่อน จึงค่อยอมใจ** ทั้ง ๆ ที่ตามสภาพความจริง ไม่เพียงมีกายและใจรวมอยู่ในวัฏจักรชีวิตเดียวกันเท่านั้น หากยังมีใจเป็นฐานสำคัญอีกด้วย จึงเข้าใจได้ว่า ในรากฐานสังคมไทยมีการให้ความสำคัญแก่กายเหนือใจมานานแล้ว หรืออาจพูดอีกแง่หนึ่งว่า **เราถูกปลูกฝังความรู้สึก**

เห็นแก่ตัวกันไว้จนลงราฟลังถึงขั้นแสดงออกกันเป็นธรรมดา ซึ่งไม่ใช่เพราะความกลัว หากเป็นเพราะความไม่รู้ว่า

ในกระแสการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย แม้แต่ด้านการแสดงออกในหลาย ๆ ครั้งจะมีการกล่าวไว้ว่า **ให้เสียสละ เพื่อส่วนรวมกันบ้าง** แต่ภายในรากฐานอันมีอิทธิพลกำหนดรูปลักษณะแนวคิดและวิถีทางปฏิบัติ ย่อมส่งผลจากพื้นฐานจริง ให้ปรากฏเป็นผลอย่างเห็นแก่ตัว และลงเป็นธรรมชาติ ตัวเองย่อมไม่อาจรู้สึกได้ หากยังเชื่อว่าน่าจะเป็นผลดีแก่ส่วนรวมด้วย

ยิ่งในปัจจุบัน สื่อซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นและประดิษฐ์ขึ้น แม้จะได้รับการนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้สึกเคียดแค้น แต่สื่ออันถือเป็นของจริงและเป็นธรรมชาติของคน เมื่อนำมาพิจารณาว่าร่วมกันก็ยังพบว่าตกอยู่ในสภาวะที่ขัดแย้งกันมาก จึงทำให้รู้สึกว่า ภาพที่สะท้อนออกมาปรากฏ มันเป็นเพียงกระแสความรู้สึกเคียดแค้น ซึ่งยังขาดการเข้าถึงเหตุจริงที่อยู่ภายใน จึงถือเป็นธรรมชาติความผิวนิพนธ์ของคนเท่านั้น

มีการกำหนดคำพูดผ่านกระแสสื่อ ที่ย้ำความสำคัญว่า **น้ำคือชีวิต** แต่หากใครมองได้ลึกกว่านั้นและมีความจริงใจต่อการแก้ปัญหา คงจะปรับเปลี่ยนคำกล่าวเสียใหม่ว่า **น้ำคือพื้นฐานสำคัญของกายเท่านั้น แต่ น้ำใจต่างหากที่ควรถือเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต** ซึ่งแน่นอนที่สุดย่อมรวมเอากายเข้าไว้ด้วย

บนฐานสังขารซึ่งพบกันอยู่ทุกขณะว่า มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกันและมีความบริสุทธิ์ใจเข้าหากันและกัน ไม่เพราะผู้มีโอกาสเกิดมาก่อน เริ่มต้นเรียนรู้และแสวงหาในด้านวัตถุมาก่อน เริ่มสร้างฐานประโยชน์ทางกายให้แก่ตนเองมาก่อน แต่ขาดการแสดงน้ำใจจากกระแสความจริงในตนเองอันควรมีต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคมและโลกดอกหรือ ที่กำหนดให้วิถีชีวิตคนในด้านซึ่งตกอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่า ต้องกำหนดตัวเองให้มุ่งทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งระบบเพื่อการดำรงชีวิต จึงทำให้ธรรมชาติต้องสะท้อนกระแสอันมีพิษมีภัยในวัฏจักร ให้หวนกลับมาสู่คนด้วยกันเองอย่างไม่เลือกกลุ่มเลือกพวก

แต่คนในกลุ่มซึ่งถือโอกาสที่เหนือกว่า เมื่อมองไม่เห็นว่าการแสวงหาใจนั้นมีเหตุมีผลถึงปัญหาน้ำใช้อย่างไร การคิดแก้ไขปัญหาก็มีการกำหนดรูปลักษณะและทิศทางของวิธีการ ก็คงต้องมุ่งทั้งการเรียกร้องและหลงลงโทษสู่คนซึ่งชีวิตยังคงค้อยโอกาสและอำนาจว่าเป็นเป้าหมาย เป็นธรรมชาติต่อไปเรื่อย ๆ และการจะหวังให้กระแสที่แก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นบนฐานมนุษยธรรมและจริยธรรมเพื่อความหวังที่แท้จริง ก็ยังคงสะท้อนภาพของการเน้นใช้ด้านรูปวัตถุเป็นเครื่องมือ อันเป็นสิ่งอยู่บนฐานที่สร้างปัญหาแต่ต่อคืออย่างลึกซึ้งแล้ว ให้ลึกซึ่งยิ่งขึ้นต่อไปอีก

ครับ น้ำใจกับน้ำใช้เป็นสิ่งอยู่ในกระแสวัฏจักรเดียวกัน ยิ่งทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่า เหตุแห่งปัญหานั้นอันถือเป็นของจริง เป็นสิ่งอยู่ในรากฐานคน การเข้าถึงคุณค่าแห่งน้ำใจคนได้อย่างแท้จริงเท่านั้นที่พึงหวังได้ว่า จะสามารถแก้ไขปัญหาคาราคาเขินน้ำใช้ได้อย่างถึงเหตุที่แท้จริง ไม่เช่นนั้นแล้วในวัฏจักรชีวิตที่ร่วมกันอยู่ กับวัฏจักรของกฎกฏอันถือเป็นรอบแห่งสังขารของโลก ก็คงจะหมุนไปสู่ภาวะรุนแรงยิ่งขึ้นทุกช่วงกาลเวลา และชีวิตคนก็จะตกอยู่ในสภาวะเพียงการโวยวาย อันถือได้ว่าเป็นภาพผิวธรรมชาติของคนซึ่งกลัวตาย จนกว่าจะถึงที่สุดจวบจนอย่างไม่มีใครจะช่วยได้เลย.